

Девіз-шифр роботи «fire weapon»

Назва конкурсної роботи: Вплив можливої легалізації вогнепальної зброї для самооборони на злочинність в Україні

2017 рік

Зміст

Вступ.....	2
1.Вогнепальна зброя і злочинність.....	3
2. Досвід зарубіжних країн.....	5
Мексика.....	5
Сполучені Штати Америки.....	7
Швейцарія.....	13
Великобританія	15
Естонія, Латвія, Литва.....	16
3. Чи можлива легалізація вогнепальної зброї для самооборони в Україні?.....	18
Висновки.....	24
Список використаної літератури.....	25
Додатки.....	27

Вступ

Українське суспільство знаходиться у стадії переходу від тоталітаризму до демократії. У демократичному суспільстві дуже важливим є урегулювання конфліктів на низинному рівні, самими громадянами. Одним із механізмів такого урегулювання є легітимне(дозволене) насильство всередині суспільства у разі порушення одними його членами основоположних прав і свобод інших(право на життя, здоров'я, власність і т. д.). Право на вогнепальну зброю у такій парадигмі є продовженням даних прав, способом їх захисту.

В Україні дане питання підіймалося не раз, в останній час набуло актуальності у зв'язку з активізацією суспільного життя під час і після Майдану 2013-2014 років та збройної агресії Російської Федерації. Було зареєстровано два законопроекти, які передбачають лібералізацію у даному питанні, але жоден з них не став законом.

У даній роботі я намагатимуся спрогнозувати вплив можливої лібералізації зброї на злочинність, відповісти на питання чи доречна така політика в Україні. Для того, щоб позбутися спекуляцій, які притаманні обидвом сторонам: як прибічникам лібералізації, так і їх опонентам. Для цього я буду використовувати дані з різних країн, які буду аналізувати. Треба розуміти, що методика обліку злочинів у різних країнах може відрізнятися, але всередині кожної конкретної країни дані нададуть змогу прослідкувати

певні тенденції. Намагатимуся аналізувати інформацію об'єктивно і спираючись на даний аналіз робити висновки.

Отримані висновки буду співвідносити з українськими реаліями, наскільки я зміг їх зрозуміти, і на основі цього буду давати відповідь на запитання, чи доцільна легалізація вогнепальної зброї в Україні для самооборони і які наслідки може мати дане рішення.

Вогнепальна зброя і злочинність

Вогнепальна зброя по своїй суті є знаряддям вбивства, саме для цього вона і була створена. Спочатку вона використовувалась то ведення бойових дій, а потім і всередині суспільства. У цій роботі, коли згадуватимуться вбивства, матимуться на увазі вбивства, вчинені під час злочинів, не включаючи смерті під час воєнних дій, самооборони. Станом на 2012 рік у світі під час вчинення злочинів було вбито 417 тисяч людей[1, с. 11]. З них 41% було вчинено з використанням вогнепальної зброї[1, с. 16]. Як бачимо, проблема серйозна. До того ж, є й інші злочини, вчиняти яких допомагає даний вид зброї. Здавалося б, не було б зброї, то тільки рівень вбивств зменшився б на 40%, що врятувало б 175 тисяч життів щорічно. Проте не все так просто.

Зброя знаходиться не тільки у злочинців. Вона також може знаходитися у їхніх потенційних жертв. У такому разі у жертви буде більше шансів захистити себе, злочинцю буде ризиковіше вчиняти злочин, що попередить деякі з них. З іншого боку, вогнепальна зброя асоціюється з небезпекою, тому нападник може стати більш агресивним, до того ж якщо жертва не скористається своєю зброєю, то її зможуть використати проти неї.

Наявність вогнепальної зброї у населення може бути елементом доктрини запобігання злочинності, як, наприклад, у Сполучених Штатах Америки[2, с. 175], де озброєні громадяни допомагають у боротьбі зі

злочинністю. З іншого боку, багато країн обмежують у носінні і використанні зброї, оскільки більше покладаються на поліцейські сили і загальну стабільність у суспільстві.

Слід враховувати, що право використовувати вогнепальну зброю для самооборони впливає з прав і свобод людини. Оскільки є право на життя і здоров'я, право на власність, то відповідно є право на оборону цих прав як засіб їх реалізації. Доступність вогнепальної зброї є однією з гарантій права на самозахист. Тобто, саме право не направлене безпосередньо на запобігання злочинів. Для того, щоб дане право працювало на загальне благо, необхідні додаткові умови, такі як верховенство права, сильні правоохоронні інституції. Інакше таке право може обернутися свавіллям, коли зброя стає таким собі джерелом влади.

Також треба враховувати те, що у більшості своїй у злочинах використовується нелегальна зброя, тому є цілі регіони, де носіння зброї нібито і обмежено, але все одно рівень вбивств за її допомогою дуже високий, наприклад Центральна Америка[1, с. 16], у деяких країнах за її допомогою вчиняється понад 80% вбивств. Проте, треба розуміти, що зброя це лише інструмент, і насильство може бути високим навіть якщо її використовують не так часто. Наприклад, у Африці цей рівень складає 28%, і це не заважає високому рівню насильства[1, с. 16].

Світова практика свідчить, що сама по собі кількість зареєстрованої зброї не визначає кількість злочинів, у нашому прикладі вбивств, вчинених за допомогою неї. До того ж, як вже зазначалося, не варто забувати про нелегальну зброю, на яку держава може мати лише опосередкований вплив. У додатку 1, де показана кількість зброї на руках населення і кількість вбивств, можна прослідкувати згадану залежність.

При розрахунках виявляється, що кореляційна залежність має слабкий обернений взаємозв'язок, тобто з доступних даних по країнах виходить, що

вогнепальна зброя на руках у населення навіть зменшує кількість вбивств, вчинених за її допомогою. Але очевидно, що оскільки взаємозв'язок слабкий, то робити висновки передчасно. Очевидно, що вплив зброї визначається не лише кількістю легальної зброї на руках у цивільного населення. Для глибшого розуміння треба вивчити досвід окремо взятих зарубіжних країн у питанні регулювання цивільної вогнепальної зброї.

Досвід зарубіжних країн

Доволі важко вибрати країни, які мають найбільше відношення до питання вогнепальної зброї і нададуть приклад, який можна інтерпретувати в нашій країні. Але будемо намагатися. Розглянемо США, як країну з найвищим рівнем розповсюдженості зброї у світі, Мексику як приклад країни з високим рівнем насилля, пов'язаного з організованими злочинними групами, Швейцарію як приклад відносно вільного носіння зброї в Європі та Великобританію, де вогнепальна зброя заборонена. Розглянемо також балтійські країни як доволі близькі по духу народи.

Мексика

У Мексиканських Сполучених Штатах право громадян на вогнепальну зброю закріплене в конституції, статті 10, що зі змінами, внесеними у 1971 році звучить так: «Населення Мексиканських Сполучених Штатів має право мати зброю будь-якого виду для забезпечення своєї безпеки і для дозволеного захисту, за винятком зброї, забороненої законом або такої, яку держава надає в виняткове користування армії, флоту і національної гвардії. Федеральний закон визначить випадки, умови, вимоги та місця, в яких носіння озброєння буде дозволено жителям». Дане формулювання

жорсткіше, ніж оригінальне: «кожна людина має право на зберігання і носіння зброї для своєї безпеки і законної оборони. Закон визначає, яка зброя заборонена і покарання, для тих, хто її носитиме». Прийнятий у 1972 році Федеральний Закон про вогнепальну зброю і вибухові речовини визначив правила, які згадуються у конституції. По суті регулювання тримання і носіння зброї, згідно цього закону, стало жорсткішим. Володіння зброєю можливе для наступних цілей:

1. Домашній захист.
2. Мисливство.
3. Тренувальна стрільба.
4. Спорт.
5. Колекціонування.

Закон встановлює, що «Зброя може зберігатися вдома для безпеки і законної оборони мешканців. Володіння нею зобов'язує представляти її в Секретаріат національної оборони для реєстрації. Для кожної зброї видається запис про його реєстрацію». Хоча закон не встановлює обмежень, на практиці громадянам дозволяється мати дев'ять одиниць довгоствольної зброї і одну короткоствольної на домогосподарство. Для носіння зброї необхідний дозвіл. Виключення становлять воєнні та працівники правоохоронних органів. Серед цивільного населення такий дозвіл отримують працівники охоронних фірм, сільські жителі і особи, які мають підвищену вірогідність стати жертвами нападу (політики, державні службовці, заможні громадяни)[4].

Окрім вищесказаного, складність у законному отриманні зброї підсилюється тим, що на всю країну діє лише один державний магазин, до якого складно потрапити. Уряд постійно проводить заходи щодо добровільної здачі легальної чи нелегальної зброї, спонукаючи громадян до роззброєння. Замість зброї уряд пропонує гроші, ноутбуки, інші цінності. За

шість років дії таких акцій було знищено більше 100 000 одиниць зброї, хоча за оцінками експертів її в країні набагато більше[5, с. 93].

Але обмеження не вберегли країну від збільшення кількості вбивств у останнє десятиліття(додаток 2).

Прослідковується дуже сильна кореляційна залежність між кількістю вбивств за допомогою вогнепальної зброї і загальною кількістю вбивств. У період з 2007 по 2010 спостерігалось стрімке зростання насильства. Таке збільшення пояснюється активізацією наркоторгівців, які отримали значні переваги від розгрому Колумбійських наркокартелів, які тепер тільки постачають наркотики оптом до Мексики для подальшого транспортування. Особливо це відчутно на півночі країни, де спостерігається найвищий рівень вбивств[1, с. 26]. Згідно даних reforma ejecutometro, Grupo Reforma, у 2010 році було здійснено 11583 вбивства, пов'язаних з нарковійнами, що складає 45% від усіх вбивств зв даний рік. Для порівняння, у 2006 таких вбивств було 2119, або 20% від вбивств на даний рік. Ситуацію погіршує корумпованість правоохоронців. Оскільки зарплата зазвичай невисока (285-400 дол. США на місяць), поліцейські з більшою вірогідністю візьмуть хабар для захисту злочинців чи ігнорування злочину. Співробітникам правоохоронних органів часто пропонують вибір «Plata o Plomo»; що означає, що вони можуть прийняти хабар(plata це срібло іспанською), або бути вбитими(plomo, відповідно - свинець)[8].

Окрім цього, у країні успішно функціонує чорний ринок зброї, якою, власне, і озброюються злочинці[9]. На разі 54,9 % вбивств здійснюється з вогнепальної зброї[10], що в принципі, характерно для регіону, але говорить про провал політики обмеження вогнепальної зброї. Наразі у Мексиці 15 одиниць вогнепальної зброї на 100 осіб[10].

Отже, Мексика є прикладом того, що саме лише обмеження обороту вогнепальної зброї без системної політики у подоланні злочинності, зокрема

організованої, якою являються наркокартелі, і корумпованості правоохоронців не може вплинути на криміногенну ситуацію.

Сполучені Штати Америки

Американське населення має давню історію використання вогнепальної зброї. Фактично, з самого початку заселення континенту англійськими колоністами. Так, наприклад, згідно офіційних даних графства Есекс у Массачусетсі, з 1636 по 1650 рік, 71% чоловіків і 25% жінок мали вогнепальну зброю[11, с. 2204]. Високий рівень озброєності пояснюється умовами життя: необхідністю колонізації нових земель та подальшого захисту їх від корінного населення, боязнь перед нападом інших колоністів, особливо на початкових періодах – іспанців, спроможність вистояти перед розбійними нападами і звісно, необхідність при полюванні. У Американській війні за незалежність озброєне ополчення мало визначальну роль. Тому, і для того, щоб закріпити існуючий стан речей, а саме озброєність більшості дорослого чоловічого населення, була прийнята друга поправка. У ній сказано, що оскільки озброєне ополчення необхідне для безпеки вільної держави, то права народу на зберігання і носіння зброї не повинно порушуватись[12].

І до нині у США озброєність цивільного населення є найвищою в світі(принаймні, легальна озброєність). Так, станом на 2009 рік у країні у власності громадян було 114 мільйонів пістолетів, 110 мільйонів рушниць і 86 мільйонів дробовиків, загалом 310 млн одиниць[13, с. 8], що більше всього населення, яке на той момент складало 307 млн осіб[14]. Рівень володіння по домогосподарствах – близько 43%[5, с. 87].

У США більшість вбивств вчиняються з використанням вогнепальної зброї. Щоправда, треба зазначити, що такий стан речей характерний для більшості країн Нового Світу[1, с. 16]. При цьому можна спостерігати, що частка у загальній кількості вбивств майже не змінюється, як це можна побачити на додатку 3. Це може свідчити про те, що структура такого

насильства не змінюється протягом років і про стійку практику використання зброї для вбивства.

Для вчинення інших, нелетальних насильницьких злочинів, також використовується зброя, в тому числі вогнепальна. Так, згідно Національного опитування жертв злочинів (NCVS) з 4,3 мільйонів нелетальних насильницьких злочинів (згвалтування, пограбування, розбій, напад при обтяжуючих обставинах, і звичайний напад), зброя була використана у 22% випадків, зокрема вогнепальна у 8% випадків. Слід зазначити, що даний рівень знижується. Так, якщо у 2000 році рівень використання вогнепальної зброї на 100 000 населення складав 2,4 на 100 000 населення старше 12 років, а у 2009 - 1,4 відповідно[13, с. 13].

Американська доктрина самозахисту зводиться до наступного: особа, яка піддалася нападу, або загрозі неминучого нападу, має діяти розумно, якщо це можливо, відступити(заховатися) і не вчиняти актів фізичного насильства, використовувати лише таку величину насильства, яка необхідна для захисту від нападника. Можна довести, що відступити не було можливості, якщо, наприклад, напад був безперервним, нападник заблокував шляхи відходу або вони були заблоковані з інших причин, якщо втеча була перервана нападником і так далі. Особа, яка захищається, має мати розумні підстави для побоювання за своє життя, наприклад, нападник має вогнепальну чи іншу смертельну зброю або поводить таким чином, що може спричинити смерть чи серйозні тілесні ушкодження. Якщо нападник проникнув у будинок, то діє «Доктрина Фортеці», тобто захист буде законним, навіть якщо була можливість уникнути нападника[15], «мій дім – моя фортеця», як говорить англійська приказка.

У Сполучених Штатах Америки існують відмінності у різних штатах. У 44 штатах у конституціях продубльовано положення другої поправки. Виключенням є штати Каліфорнія, Айова, Мэріленд, Міннесота, Нью-Джерси і Нью-Йорк. Проте в Нью-Йорку закони про громадянські права містять положення, практично ідентичні другій поправці[16]. Але відразу

зауважимо, що оскільки право конституційне, вогнепальна зброя дозволена в усіх штатах.

Для того, щоб оцінити, як дані відмінності впливають на рівень злочинності, треба порівняти штати, які в усьому іншому схожі між собою. Звісно, кожен штат по своєму унікальний, проте буде корисно знайти відмінності всередині однієї держави, в залежності від вільності носіння вогнепальної зброї..

Порівняймо рівень насильницької злочинності у штатах Техас і Каліфорнія. Це другий і перший за населенням штати, мають у своєму складі великі міста, неоднорідне населення, різноманітну географію і мають різне зброярське законодавство. Так, у Каліфорнії дозволено тільки відкрите носіння. Заборонені штурмові гвинтівки, придбані до 1989 року. У Каліфорнії зброя придбається за дозволом у спеціальних магазинах, у Техасі такого дозволу не потрібно. У Каліфорнії зброя має бути зареєстрованою, всі серійні номери і факт продажу ручної зброї вносяться до автоматизованої системи вогнепальної зброї Міністерства юстиції, у Техасі така реєстрація не потребується. У Каліфорнії діє обмеження на кількість набоїв в магазині, якого немає в Техасі. У Додатку 4 можна побачити різницю у рівні насильницької загалом злочинності і окремо вбивств зокрема[16].

Як бачимо, незважаючи на різницю законодавствах щодо вогнепальної зброї, наразі рівень насильницької злочинності майже ідентичний. Щоправда, необхідно зауважити, що рівень злочинності у Каліфорнії зменшувався стрімкіше, що може свідчити про те, що більш жорсткий контроль при певних умовах може ефективно знизити злочинність. В той же самий час, необхідно розуміти, що дане явище має бути системним, самі по собі правила ситуацію навряд чи змінять. У будь якому разі, очевидно, що навіть протилежні підходи можуть давати схожий результат.

Сполучені Штати Америки мають значний досвід у регулюванні обігу, придбання і використання вогнепальної зброї. Наявні як приклади збільшення жорсткості регулювання так і навпаки, її лібералізації. Корисним

буде розглянути обидва підходи, щоб зрозуміти, як вони можуть впливати на криміногенну ситуацію.

Почнемо з прикладу обмеження обігу і використання вогнепальної зброї. Часто такі обмеження були відповіддю на негативні тенденції у суспільстві. Найбільшою системністю характеризувалися федеральні закони кінця 80 – х початку 90 – х років минулого століття, як відповідь на значне підвищення рівня злочинності.

У 1986 р Федеральний закон «Про бронебійні боєприпаси» посилив режим обороту такого роду патронів, ввів заборону на їх виробництво, імпорту і продаж. Закон «Про пластикову зброю» 1988 р визнав злочинним оборот зброї, невидимого для металодетекторів. Закон 1990 заборонив носіння зброї в радіусі 300 м від приватних і державних шкіл. У 1993 році був прийнятий Закон Брейді «Про попередження злочинів, пов'язаних з ручною вогнепальною зброєю». Він встановлював загальнонаціональну систему перевірки покупців вогнепальної зброї. Федеральний закон «Про особливо небезпечні злочини і охорону правопорядку» 1994 року ввів заборону на виробництво і володіння 19 видами напівавтоматичної зброї, на передачу зброї малолітнім і особам, по відношенню до яких винесено відповідні судові рішення, обмежив місткість магазинів всіх видів цивільної зброї десятьма патронами, заборонив цивільний оборот штурмових гвинтівок. Закон діяв 10 років. У 1996 був прийнятий Федеральний закон (PL 104-208), отримавший назву «Заборона сенатора Лаутенберга». Він ввів заборону на володіння вогнепальною зброєю і боєприпасами особами, визнаними винними в здійсненні насильницьких злочинів невеликої тяжкості. Раніше цей режим поширювався тільки на осіб, визнаних винними у вчиненні тяжких насильницьких злочинів[2, с. 184-185].

Деякі з цих законів були успішними, інші мали сумнівний успіх. Так, у період з 1994 по 1997 р було видано 242 000 письмових відмови на придбання зброї, 9 осіб були притягнуті до кримінальної відповідальності за незаконне придбання пістолетів і револьверів. У 1997 р кількість злочинів,

пов'язаних з використанням вогнепальної зброї, в порівнянні з 1994 р скоротилося на 25%, а кількість насильницьких злочинів - на 14%[16, с. 184]. Заборона пластикової зброї і бронебійних боєприпасів не мало значного впливу через невелике їх використання у злочинності. Закон про школи хоч і мав з одного боку позитивний вплив, але кількість масових вбивств у їх не зменшилась. Навпаки, впевненість у тому, що опору не буде, розв'язує руки такому типу злочинців, і вони встигають вбити набагато більше людей, ніж якби навколо були озброєні люди. До того ж треба розуміти, що заборони впливають на легальну зброю, а більшість злочинів вчиняється з нелегальної. Та все ж, позитивний ефект було досягнуто, і кількість злочинів пішла на спад(дивись Додаток 5).

Прикладом провалу політики заборони і жорсткішого підходу можна вважати приклад столиці – а саме Округу Колумбія. Заборона вогнепальної зброї у 1976[2, с. 181], не мала позитивного впливу на криміногенну ситуацію, не перешкодила підвищенню рівня злочинності, насильницька злочинність спостерігається значно вищою за загальнонаціональну[14]. Як бачимо, заборона не є гарантією покращення криміногенної ситуації. Навпаки, у деяких випадках вона призводить до її погіршення.

Перейдемо до випадків легалізації. У Флориді у 1987 році громадянам було надано право на носіння вогнепальної зброї[2, с. 178] Ефект можна побачити на Додатку 6.

Звісно, можна помітити, тенденція співпадає з загальнонаціональною, але зростання насилля було не таким стрімким, а наступне падіння було глибшим, ніж на загальному рівні, отже запровадження носіння зброї дало позитивний ефект. Наглядний превентивний характер можна спостерігати на прикладі міста Орландо у штаті Флорида, де після того, як жінки почали озброюватися і поліція надала безоплатні курси використання зброї, коефіцієнт згвалтувань зменшився з 36,9 до 4 на 100 000 населення. При цьому жодна з жінок не використала зброю для здійснення злочинів[2, с. 180]. Як бачимо, наявний приклад того, як за допомогою легалізації можна

зменшити рівень злочинності. Але слід зауважити, що без допомоги місцевої влади і поліції позитивний ефект міг виявитися куди менш очевидним.

У США було проведено багато досліджень, що стосуються впливу наявності вогнепальної зброї у населення на злочинність і поведінку злочинців зокрема. Так, у опитуванні в'язнів, проведеним Райтом і Россі у 1986, яке включало 1900 опитаних, 40% в'язнів відповіли, що у їхньому житті були випадки, коли вони відмовились від вчинення злочину, тому що вважали, що потенційна жертва може бути озброєна[17, с. 1464]. Також цікавий зв'язок виявив Клек у 1997 році, аналізуючи дані Національного криміналістичного опитування жертв злочинів за період з 1979 по 1987 рік. Дані свідчать, що при пограбування у помешканнях, у яких власники захищали своє майно з вогнепальною зброєю в руках, закінчувалося успіхом у 14% випадків, в той час як середнє значення успіху пограбування становить 33%. До того ж, виявилось, що у регіонах з нижчим рівнем володіння зброєю вищий рівень пограбувань[17, с. 1465]. Як бачимо, боязнь опору може мати профілактичний ефект.

Ще одним доволі цікавим аналізом є аналіз впливу легальної і нелегальної зброї на рівень злочинності, проведений Лізою Столценберг і Стюартом Дж. Д'Алесіо на основі даних національної інцидентної звітності Південної Кароліни за 1991 – 1994 роки. Згідно даного аналізу на рівень злочинності майже не впливає кількість легальної зброї, зате є залежність від рівня нелегальної. Рівень легальної вимірювався кількістю виданих дозволів на носіння зброї, а нелегальної кількістю викраденої зброї[17, с. 1472]. У додатку 7 і додатку 8 показується залежність між легальною і нелегальною зброєю і насильницькими злочинами у різних графствах Південної Кароліни.

Ще однією особливістю є високий рівень масових вбивств. За даними з 171 країни, дослідник Ленкфорд (професор Університету Алабами) виявив, що у Сполучених Штатах було найбільше масових розстрілів, 90 за останні 46 років, що в п'ять разів більше, ніж наступна країна в списку - на Філіппінах – 18, Інакше кажучи, хоча населення США складає менше п'яти

відсотків населення світу, в період з 1966 по 2012 рік тут відбулося 31% масових вбивств. Найбільш сильним фактором, впливаючим на даний показник, який виявив Ленкфорд, було право власності на вогнепальну зброю у кожній конкретній країні. "Що було дивно, було те, наскільки міцними були відносини, незалежно від того, який тест я проводив, дані завжди показували одне і те ж", - говорить він. Навіть тоді, коли Ленкфорд виключив американські дані, його статистичні випробування показали настільки ж міцний взаємозв'язок між рівнем володіння вогнепальною зброєю та масовими вбивствами[18]. Як бачимо, доступність вогнепальної зброї зумовлює масові вбивства(але не теракти, які мають політичну мотивацію і зброя зазвичай підшукується після оформлення мети).

Швейцарія

Ще однією країною, досвід якої треба враховувати, є Швейцарія. Специфіка полягає у тому, що армія Швейцарії комплектується за принципом ополчення. Кілька разів на рік резервісти виїжджають на армійські збори, а в період між зборами табельну зброю солдата або офіцера (штурмова гвинтівка або пістолет) зберігають у себе вдома. Не рідше одного разу на рік співробітники правоохоронних органів перевіряють, як ця зброя зберігається і чи не використовувалася вона нелегально. Після служби і вибуття зі складу резервістів громадяни здають табельну зброю або при бажанні залишають її собі. В останньому випадку спеціалізовані підприємства переробляють зброю, ліквідовуючи можливість вести з неї автоматичний вогонь[5, с. 75]. Як бачимо, сама специфіка швейцарської армії сприяє наявності зброї у населення.

У Швейцарії доволі ліберальне як для Європи законодавство у сфері вогнепальної зброї. Дозволено носіння напівавтоматичної зброї, ручної зброї(пістолети, револьвери) за наявності ліцензії. Також можливе носіння мисливських рушниць і дробовиків для полювання, дозволено мати спортивну зброю. Населення станом на 2016 рік має близько двох мільйонів

одиниць вогнепальної зброї, або 24,45 на 100 осіб. Але кількість зброї зменшується. Станом на 2005 рік було 45,7 одиниць на особу[19]. Щодо злочинності, а саме рівня вбивств, у Швейцарії даний рівень зменшується, що характерно для Європи взагалом[1, с. 13]. Також зменшується рівень вбивств за допомогою вогнепальної зброї, хоча відсоток вбивств зі зброєю у загальній кількості вбивств у порівнянні 1995 і 2015 років зменшився не так сильно. Дані тенденції проілюстровані у додатку 9. Оскільки тенденція до зменшення насилля характерна для країн з уже порівняно низьким рівнем насильства[1, с. 13], то зменшення кількості вогнепальної зброї можна пояснити тим, що її не придбають через покращення ситуації і, відповідно, зменшенню потреби у зброї. Також це пов'язано зі зменшенням набору до ополчення і відповідним зменшенням бойової зброї[5, с. 75].

Варто зазначити, що більшість смертей з використанням вогнепальної зброї – самогубства. У період з 2001 по 2012 рік за допомогою вогнепальної зброї було вчинено 21,5% самогубств, причому серед чоловіків цей відсоток складав 29,7%, а серед жінок 3%[20]. Вчені із Берну виявили залежність кількості зброї, її доступності та кількості самогубств[2, с. 75].

Як бачимо, можливий доволі високий відсоток володіння вогнепальною зброєю і при цьому низький рівень насилля. Відповідальне відношення до зброї, як і до громадського життя(чого варто тільки те, що громадяни Швейцарії активно беруть участь у референдумах і можуть на них різноманітні питання суспільного життя) значно цьому сприяють. Але у даному випадку розповсюдженість вогнепальної зброї спровокувала іншу проблему – високий рівень самогубств.

Великобританія

Великобританія на даний момент є класичним взірцем повної заборони вогнепальної зброї у цивільному обороті. Так, після прийняття поправок 1997 року до закону про вогнепальну зброю 1968 року остаточно були заборонені всі види вогнепальної зброї, включаючи пістолети. Щоправда, закон не діє у

Північній Ірландії[22]. У країні не мають вогнепальної зброї навіть поліцейські. На значне обмеження цивільної зброї у Великобританії ймовірно вплинув позитивний досвід сусідньої країни – Ірландії. З 1974 року там заборонено володіння будь-якою вогнепальною зброєю, щодо купленої раніше зброї, то її було конфісковано[5, с.71]. Наразі у Англії та Уельсі 6,2 одиниці вогнепальної зброї на 100 осіб[10].

Надалі у Великобританії продовжується ухвалення рішень з подальшого обмеження засобів, які можуть бути використані для насильства. З 2005 року триває кампанія проти носіння ножів серед молоді. Мода на носіння ножів досягла піку у 2008 році, коли кількість незаконного носіння ножів серед молоді зросла у 2,5 рази у порівнянні з попереднім роком. Статистика демонструє, що половина підлітків під час бійок страждали від невмілого використання власної зброї. Масштабна соціальна реклама з мільйонами глядачів забезпечила позитивний результат, майже 75% підлітків відмовилися від носіння ножів. Щоправда, соціальна реклама вирізнялася реалізмом і елементами показу жорстоких сцен та наслідків нанесених травм, зокрема було показано ролик про підлітка, який сам собі перерізав горло тощо[5, с.71].

Наразі можна констатувати, що жорсткі заходи стримують насильство. Взагалі, Великобританія вважається взірцем, оскільки підтримує низький рівень насильства у строкатому, мультикультурному, суспільстві, що є непростим завданням. Рівень вбивств можна подивитися у додатку 10. Звісно, тенденція на зменшення насильства характерна для усього регіону, але взаємозв'язок між ціленаправленою політикою влади і покращенням криміногенної ситуації помітній.

Естонія, Латвія, Литва

Естонія, хоч і не закріплює право на зброю для громадян у Конституції, але надає таке право у спеціальному законі про зброю, який вступив у силу 31 березня 2002 року. Згідно нього, громадяни можуть мати вогнепальну

зброю, окрім тієї, яка заборонена законом, наприклад, автоматичну та гладкоствольну з довжиною стволу менше 45 мм. які є зручними для нападу. Громадяни Естонії мають право на дозволені види вогнепальної зброї для самозахисту з досягненням 21 річного віку та отримання спеціального дозволу. Задля отримання цього дозволу треба вказати причину придбання, скласти відповідний іспит, надати медичну довідку. Дозвіл видається строком на 5 років, окрім нагородної зброї, яка видається довічно[9].

У Латвії закон, що регулює обіг зброї фактично є ровесником незалежності. Для законного придбання, володіння або передання зброї необхідна ліцензія. Дані передаються в державний реєстр. Дозволяється придбання спортивної зброї, зброї для мисливства, для самооборони, для виконання службових обов'язків, колекціонування. Мінімальний вік складає 18 років. Дозволено приватне володіння револьверами, пістолетами до 9 мм. Громадяни не мають право мати автоматичну зброю. Травматична зброя заборонена[10]. Литва має схоже законодавство у даному питанні.

У додатку 11 можна прослідкувати зміну рівня вбивств у трьох республіках. Можна помітити, що рівень вбивств у Естонії після через два роки після прийняття закону значно зменшився. В той же час, навряд чи дане зменшення пов'язане з його прийняттям, адже відповідна тенденція присутня і в інших балтійських країнах, і в країнах Східної Європи в цілому. До того ж рівень розповсюдженості володіння зброєю не настільки високий, щоб він став серйозним фактором у запобіганні злочинності. Так, наприклад, у Латвії станом на 2015 рік налічувалося 9640 власників короткоствольної зброї[5, с. 65], тобто такої що ефективна для самооборони, при загальному населенні 1,944,643 осіб[23]. В Естонії таких власників менш ніж 14 тис., а у Литві загальна кількість власників зброї приблизно 60 тис[5, с. 68], при населенні 1,251,581 осіб і 2,823,859 відповідно[23]. Отже, можна сказати, що навряд чи легалізація вогнепальної зброї для самооборони у даних країнах кардинально вплинуло на зменшення злочинності, але навіть те, що таке запровадження не виділило їх з загальної регіональної тенденції є позитивним сигналом у

питанні прийняття такого законодавства в Україні, адже спростовує стереотип, що легалізація зброї обов'язково призведе до зростання рівня насилля.

Які висновки можна зробити? Зарубіжний досвід показує, що сам по собі режим обігу, носіння і використання зброї не має визначального впливу на злочинність. У тих випадках, коли вплив був досягнутий, відбувалися паралельні дії влади і правоохоронних органів. Так відбувалося у штаті Флорида, США, коли за допомогою вогнепальної зброї боролися зі злочинністю; так було у Великобританії, де зменшували рівень злочинності протилежним способом – обмежуючи наявність вогнепальної зброї. У наступному розділі я буду намагатися зрозуміти, який шлях більше підходить для України.

Чи можлива легалізація вогнепальної зброї для самооборони в Україні?

Перш за все хотілося б зазначити, що в українському законодавстві діє доволі ліберальна схема самозахисту, закріплена у ст. 36 Кримінального Кодексу. Так, самооборона дозволена незалежно від того, чи була можливість уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади. Якщо посягання спричинило сильне душевне хвилювання, що не дозволяє усвідомити відповідність завданої шкоди, перевищення необхідної оборони відсутнє. Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну

відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.

Як бачимо, по суті в Україні закріплена «доктрина фортеці», а формально законодавство не перешкоджає необхідній обороні. Також слід додати, що за перевищення необхідної оборони максимальне покарання становить два роки позбавлення волі (убивство при перевищенні), з чого можна зробити висновок, що законодавець підтримує самооборону як таку.

Що стосується вогнепальної зброї у цивільного населення, то громадянам дозволено мати вогнепальну зброю для мисливства, нагородну зброю. Права на придбання вогнепальної зброї для самооборони фактично не існує. Правом придбання мисливської гладкоствольної зброї та основних частин до неї користуються громадяни України, які досягли 21-річного віку, мисливської нарізної зброї та основних частин до неї - 25-річного віку, холодної, та пневматичної зброї та основних частин до неї - 18-річного віку. Для володіння зброєю необхідний відповідний дозвіл, який видається органами МВС. Отже, ефективно здійснити самооборону можливо лише вдома, або, наприклад, на полюванні. А враховуючи, що для самооборони вогнепальну зброю придбати не можна, то якщо громадянин не мисливець, колекціонер чи не має нагородної зброї, то позбавляється навіть теоретичної можливості легального захисту за її допомогою.

Варто зазначити, що згідно опитувань суспільної думки, більшість такої можливості і не розглядає. Так, згідно дослідження групи «Рейтинг», ініціативу легалізації придбання вогнепальної зброї підтримують 18% опитаних, 77% - не підтримують, 5% - не визначилися[28]. В той же самий час прикметно, що згідно дослідження Київського міжнародного інституту соціології, проведеного у грудні 2014 року, більше половини (50,5%) громадян готові взятись за зброю у разі небезпеки для себе чи близьких. А

майже п'ята частина (18,7%) – у разі нападу на житло або майно[5, с. 24]. Отже, тих, хто готовий використати зброю, втричі більше, ніж тих, хто готовий до того, що вона буде дозволена. У цьому дисонансі криється проблема подвійних стандартів, коли собі громадяни дозволяють більше, ніж оточуючим. Також це свідчить про недовіру до інших членів суспільства, боязнь, що зброя опиниться у руках потенційного нападника.

Для того, щоб зрозуміти причини такого ставлення, треба дослідити умови, що його сформували. З одного боку, світоглядна парадигма українського суспільства починаючи з кінця 80-х років минулого століття знаходиться у трансформації, тобто у стані переходу від однієї соціальної системи до іншої, від тоталітарного суспільства до демократії[29, с. 27]. В демократичній системі доступ до влади є вільним, владна структура є плюралістичною, владні вимоги є обмеженими, вид влади є правовим та узаконення влади відбувається на основі суверенітету народу[29, с. 28].

З іншого боку, трансформація економічної системи не відбулася ідеально, відбулася поява кланово – олігархічної системи, тобто коли обмежене коло людей за допомогою монопольного становища та підтримки владних структур отримують надприбутки. Дана модель значно викривлює соціально – економічну модель держави, дозволяє невеликому числу людей контролювати основні політичні процеси в країні, купуючи місця у виборчому списку, посад у державних структурах[31, с. 162]. В той же час в Україні існує досить незбалансована система оплати праці, коли значна частина громадян отримує дуже низьку зарплатню, яка не заохочує працювати, не надає можливості відтворювати та розвивати їхню спроможність до праці, до того ж, не створює належного платоспроможного попиту з боку цих людей[31, с. 166].

Дана складна економічна ситуація не могла не вплинути на світоглядні орієнтири українського суспільства, є живильним середовищем для правового нігілізму, тобто у законослухняних громадян формується зневажливе ставлення до органів державної влади, виникає соціальна

напруга, спостерігається ігнорування норм права, самовільне тлумачення загальноприйнятих принципів, що часто призводять до спотвореного розуміння дозволеного та забороненого[32, с. 77]. В таких умовах масова доступність вогнепальної зброї може розмити авторитет влади, адже коли люди не вірять в її справедливість і справедливість державних інституцій, зокрема правоохоронних, є велика спокуса для таких людей почати творити власну «справедливість». Без авторитетних суспільних інституцій зброя може бути використана людиною для утвердження своєї влади, свого авторитету.

Відсилка до соціального підґрунтя була необхідною, адже аналізуючи досвід іноземних країн можна було впевнитися, що стан суспільства має вирішальну роль при реалізації державної політики, до того ж впливає на рівень владних і правоохоронних структур, які мають цю політику втілювати.

Окрім соціального аспекту, необхідно проаналізувати криміногенну ситуацію. Вогнепальна зброя здатна впливати на ті злочини, де вона буде використовуватися, а саме насильницькі злочини. Проаналізуємо динаміку кількості вбивств(включаємо умисні вбивства і тяжкі тілесні ушкодження, що призвели до смерті), тяжких(без тих, що призвели до смерті) і середньої тяжкості тілесних ушкоджень, Грабежів(при грабежі може мати місце насильство, але оскільки у статистиці таких не виділяють окремо, будемо брати всі грабежі) і розбоїв, зґвалтувань(включаючи і задоволення статевої пристрасті неприродним способом). Даних за 2017 рік з об'єктивних причин немає, тому у графіку прогноз, створений додаванням 9% до показника за листопад.

Як бачимо у додатку 12 , найбільший рівень вбивств і вбивств за допомогою вогнепальної зброї спостерігався у 2014 році. Характерно, що цей рік був роком найбільшого загострення у останні роки: вбивства на Майдані, анексія Криму, сутички проросійських і проукраїнських активістів, початок неоголошеної війни з Росією і активних бойових дій, загальна нестабільність у суспільстві, пов'язана з цими подіями. Додаток 13 унаочнює, що конфлікти

безпосередньо впливають на рівень насильства. Також саме тоді розпочалося збільшення чорного ринку зброї.

Збільшення насильства підтвердило залежність між збільшенням кількості нелегальної зброї, і відповідним збільшенням рівня вбивств. Кореляція між загальною кількістю вбивств і вбивств з використанням вогнепальної зброї згідно представлених даних є дуже сильною, а саме 0,99 а розбоїв відповідна кореляція нижче середньої, а саме 0,33. В той же самий час помітно, що кількість грабежів, у яких менше насильства, ніж в розбоях, змінюється по своїм законам, на який в Україні не діє кількість злочинів з вогнепальною зброєю, так само і не впливає на кількість зареєстрованих зґвалтувань. Наразі рівень вбивств і розбоїв повертається на двосний рівень, що є знаком, що ситуація всередині суспільства стабілізувалася(хоча треба розуміти, що це може змінитися, адже ситуація з окупованими територіями не вирішилася, вірогідне загострення ситуації).

Як бачимо, в Україні доступність нелегальної вогнепальної зброї впливає на кількість вбивств і має певний вплив на кількість розбоїв, але все одно рівень озброєності обох злочинів досить низький навіть у період зростання.

Окрім перелічених вище, треба розглянути злочини, що безпосередньо торкаються незаконного обігу зброї та тероризму. Як видно на додатку 14, злочини, що безпосередньо стосуються вогнепальної зброї, багато в чому співпадають з розглянутими вище вбивствами, за виключенням підвищення в останньому році. Терористичні ж акти, чи скоріше готування і замах на них, бо в Україні дана стаття має усічений стан, активізуються як відповідь на певні суспільні події, а у нашому конкретному випадку просто не можливо не помітити багатократне збільшення кількості зареєстрованих злочинів даного виду і початком гібридної воєнної агресії Росії. Хоча, звісно, доступність зброї і вибухових речовин полегшує вчинення терористичних актів.

Отже, чи можна в Україні легалізувати вогнепальну зброю для самооборони? Логіка законодавства про самооборону дозволяє це зробити,

але наслідки до кінця не зрозумілі. Україна знаходиться у стані трансформації, а такі суспільства за визначенням не можуть бути дуже стабільними. Зарубіжний досвід не дає однозначні відповіді на це питання. У разі легалізації необхідна цілеспрямована підтримка держави і правоохоронних органів. Також необхідна готовність суспільства до таких змін. У суспільстві панує образ жертви, озброєна людина асоціюється скоріше з небезпекою, і на те є причини, адже досвіду легального використання вогнепальної зброї для самооборони майже немає, а нелегальне використання звісно пов'язане зі злочинцями. Якщо надати право на вогнепальну зброю, але не надати розуміння, що дана зброя призначена для самооборони, то люди з комплексом жертви зрозуміють дане право по своєму, а саме як аргумент на користь своєю значущості, використання буде відповідним, до захисту відношення не матиме. У такому випадку кращою політикою буде «не зашкодь», не провокувати суспільство.

З іншого боку, рівень використання вогнепальної зброї у злочинах в Україні порівняно невеликий, після сплеску у 2014 – 2015 роках спостерігається зменшення кількості таких злочинів. Досвід балтійських країн підказує, що при наявності державної волі реформувати відносини у сфері цивільної зброї у бік лібералізації цілком можливо, війна «всіх проти всіх» не відбудеться.

Але виникають сумніви у бажанні влади проводити політику пропагандування відповідального відношення до зброї, створення умов для навчання громадян поводження із зброєю. До того ж залишається проблема корупції, коли дозволи на носіння зброї будуть отримані незаконним шляхом. При традиційній слабкості правоохоронних органів в Україні і впливаючому з цього низькому рівні довіри навряд чи така лібералізація матиме позитивний ефект. І все таки, необхідно розуміти, що при жорсткому регулюванні вогнепальної зброї правоохоронним органам ще більш необхідно бути ефективними, без цього заборони просто не діятимуть.

Вважаю, що легалізація вогнепальної зброї для самооборони в Україні можлива, але наразі сумнівно, що будуть створені умови для ефективного її впровадження. У випадку запровадження такої реформи необхідна багатоаспектна підтримка даного рішення(ефективний контроль, просвітницька діяльність, система навчання) і воля впроваджувати дані зміни.

Висновки

Аналіз досвіду зарубіжних країн у питанні легалізації вогнепальної зброї для самооборони виявився корисним, допоміг зрозуміти певні закономірності. Так, виявилось, що найбільший вплив на те, як буде

використовуватись зброя, має економічна, соціальна і культурна специфіка країни чи регіону, прийнятність насильства і насильницького вирішення конфліктів. Виявилось, що на рівень вбивств розповсюдженість вогнепальної зброї не має впливу. На прикладі США зрозуміло, що широка наявність вогнепальної зброї у населення може мати профілактичний ефект у попередженні майнових злочинів.

Стало зрозуміло, що найбільший вплив розповсюдженість вогнепальної зброї має на такий злочин, як масове вбивство(за виключенням терористичних актів), а також на рівень самогубств, які, однак, не є злочинами.

Також виявлена закономірність, що підвищення загального рівня насильницьких злочинів, особливо вбивств, зазвичай відбувається одночасно зі збільшенням вбивств з використанням вогнепальної зброї. Окрім цього, у суспільствах з вільним доступом до зброї зазвичай вищий відсоток насильницьких злочинів, зокрема вбивств за допомогою вогнепальної зброї. В той же час, у суспільствах з обмеженим доступом до легальної зброї може бути навіть вищий відсоток таких злочинів.

У тих випадках, коли за допомогою обмеження доступу до вогнепальної зброї чи навпаки, надання такого доступу населенню вдалося досягти позитивних результатів, спостерігалася системність у діях влади і правоохоронних органів, їхня здатність впроваджувати дану політику. Важливе значення мало допомога населенню у пристосуванні до нових правил гри, авторитетність і ефективність владних структур. Вважаю, що за таких умов легалізація вогнепальної зброї для самооборони якщо і не дасть позитивного ефекту, то хоча б не погіршить ситуацію, але не впевнений, що такі умови можна забезпечити на даний час в Україні.

Список використаної літератури

1. The Global Study on Homicide 2013. Trends, contexts, data. United nations office on drugs and crime. Vienna.

2. Сулакшин С.С., Сидоренко Э.Л., Куропаткина О.В., Буянова Е.Э., Малашенко М.В., Погорелко М.Ю., Сафонова Ю.А./ Целесообразность, возможность и содержание реформы оборота гражданского огнестрельного оружия. Монография — М.: Научный эксперт, 2011. — 360 с.

3. List of countries by firearm-related death rate. From Wikipedia, the free encyclopedia. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_firearm-related_death_rate

4. Gun laws in Mexico. From Wikipedia, the free encyclopedia https://en.wikipedia.org/wiki/Gun_laws_in_Mexico#The_right_to_keep_arms

5. Г.Ф. Гереча, О.О. Зарубінський, Б.М. Петренко, Р.В. Старовойтенко. Цивільна зброя в Україні: міфи та реальність. Українська дійсність і міжнародний досвід легалізації та контролю – К: Видавничий дім “АДЕФ-Україна”, 2015. - 152 с.

6. Homicide counts and rates, time series 2000-2012. Source: UNODC Homicide Statistics 2013. <http://www.unodc.org/gsh/en/data.html>

7. Intentional homicide, number and rate per 100,000 population. Source: UNODC Homicide Statistics 2012. <http://data.un.org/Data.aspx?d=UNODC&f=tableCode%3A1>

8. Crime in Mexico. From Wikipedia, the free encyclopedia https://en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_Mexico

9. В Мексике миллионы единиц нелегального оружия и только один легальный оружейный магазин. Українська Асоціація власників зброї. https://zbroya.info/uk/blog/38317_v-meksike-milliony-edinit-nelegalnogo-oruzhiia-i-tolko-odin-legalnyi-oruzheinyi-magazin/

10. Mona Chalabi. Gun homicides and gun ownership listed by country. The Guardian <https://www.theguardian.com/news/datablog/2012/jul/22/gun-homicides-ownership-world-list>

11. James Lindgren. Fall from Grace: Arming America and the Bellesiles Scandal. Book Review./ LINDGRENFINAL.DOC. APRIL 26, 2002 4/26/02 12:34 PM.

12. Конституція США <http://worldconstitutions.ru/?p=168&page=2>
13. William J. Krouse. Specialist in Domestic Security and Crime Policy/Gun Control Legislation. Congressional Research Service/ November 14, 2012
14. State and national crime estimates by year(s). Source: FBI's Uniform Crime Reports (UCR)
<https://www.ucrdatatool.gov/Search/Crime/State/StateCrime.cfm>
15. Using a Gun for Self Defense: Laws and Consequences By Lauren Baldwin, Contributing Author, 12.01.17.
<http://www.criminaldefenselawyer.com/resources/using-a-gun-self-defense-laws-and-consequences.htm>
16. Gun laws in the United States by state. From Wikipedia, the free encyclopedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Gun_laws_in_the_United_States_by_state
17. Lisa Stolzenberg; Stewart J. D'Alessio, Gun Availability and Violent Crime: New Evidence from the National Incident-Based Reporting System, 78 Soc. F.1461, 1482 (2000)
18. Study: mass shooting ‘exceptionally American problem’. Newsweek. By Stav Ziv on 8/23/15 AT 9:10 AM <http://www.newsweek.com/2015/09/11/study-sees-mass-shootings-exceptionally-american-problem-365260.html>
19. Switzerland — Gun Facts, Figures and the Law
<http://www.gunpolicy.org/firearms/region/switzerland>
20. Gun laws in Switzerland. From Wikipedia, the free encyclopedia.
https://en.wikipedia.org/wiki/Gun_laws_in_Switzerland#cite_note-bag15-30
21. Закон про зброю Естонської Республіки
https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%9E%D0%91%20%D0%9E%D0%A0%D0%A3%D0%96%D0%98%D0%98_01.04.2015.pdf
22. Latvia — Gun Facts, Figures and the Law
<http://www.gunpolicy.org/firearms/region/latvia>

23. The World Factbook.

Latvia <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lg.html>

Estonia <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/en.html>

Lithuania <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lh.html>

24. Кримінальний Кодекс України.

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

25. Постанова Верховної Ради України „Про право власності на окремі види майна” від 17 червня 1992 року.

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2471-12>

26. Положення „Про дозвільну систему”, затвержене постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576.

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>

27. Наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної та охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» від 21 серпня 1998 року № 622.

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

28. Більшість українців не хочуть легалізації зброї і заборони абортів – опитування <https://www.unian.ua/society/1997259-bilshist-ukrajintsiv-ne-hochut-legalizatsiji-zbroji-i-zaboroni-abortiv-opituvannya.html>

29. Ковтуненко Е.С. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології, к.соц.н., доц. Демоератія яу результат соціальної трансформації: методологічні та концептуальні проблеми

вимірювання.

http://www.soc.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/actprob14_26.pdf

30. Костенко Н.В. Український соціум: проблеми. Гуманітарний вісник ЗДІА, 2008 вип. № 33.

31. Макарова О. Правовий нігілізм і правовий ідеалізм: реалії сьогодення / О. Макарова // Підприємство, господарство і право. – 2009 . – № 1. – С. 76–78.

32. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень - грудень 2013 року. Генеральна прокуратура України.

33. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень - грудень 2014 року. Генеральна прокуратура України.

34. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень - грудень 2015 року. Генеральна прокуратура України.

35. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень - грудень 2016 року. Генеральна прокуратура України.

36. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень - листопад 2017 року. Генеральна прокуратура України.

37. Державна служба статистики України. Статистична інформація

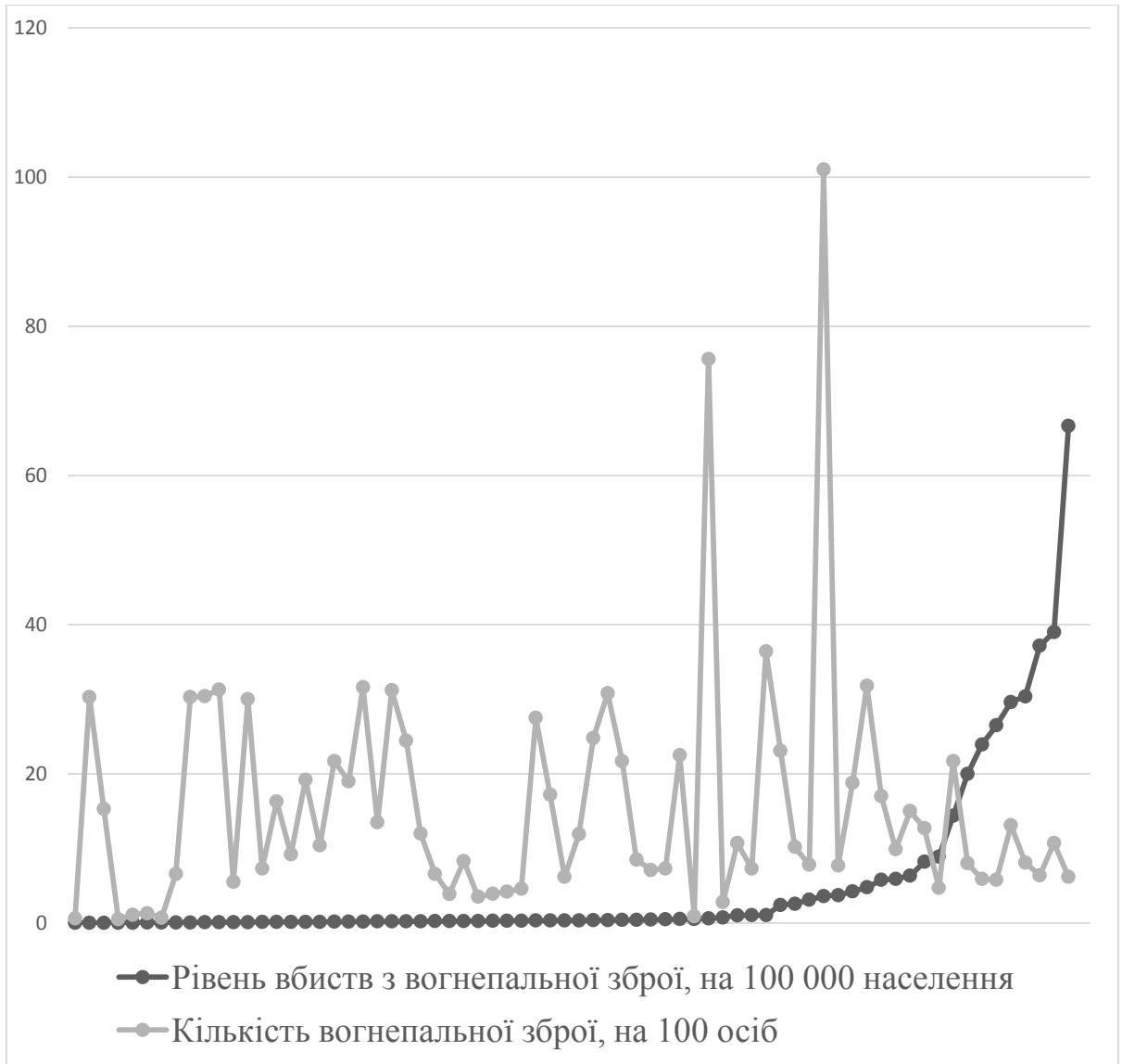
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ds/kn/kn_e/kn0917_e.html

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ds/kn/kn_e/kn1216_e.html

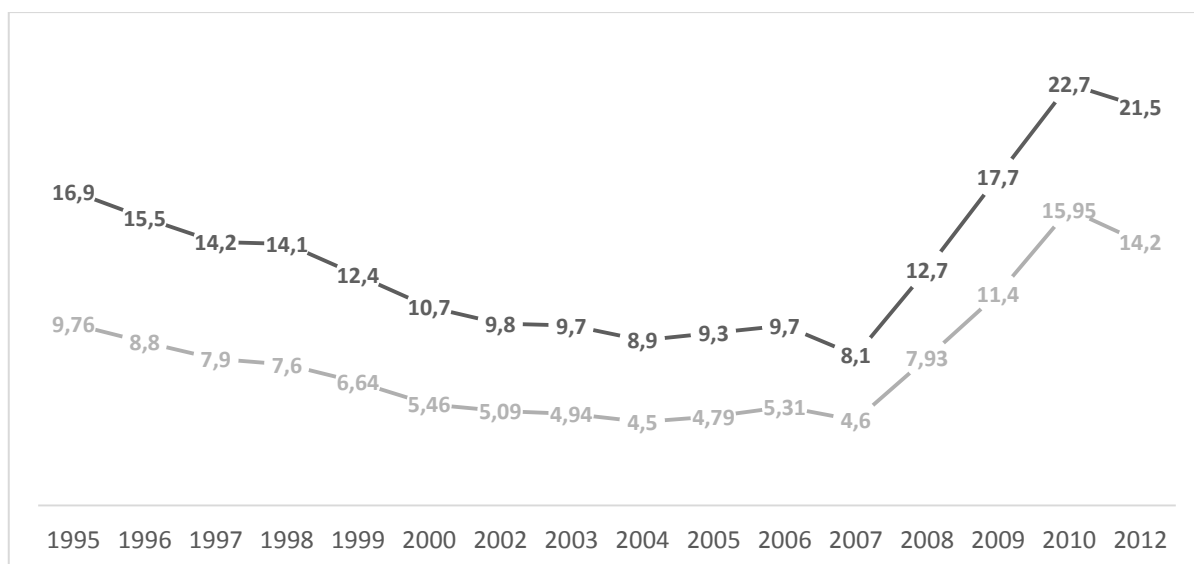
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/ds/kn/kn_e/arh_kn14_e.html

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ds/kn/kn_e/kn1213_e.html

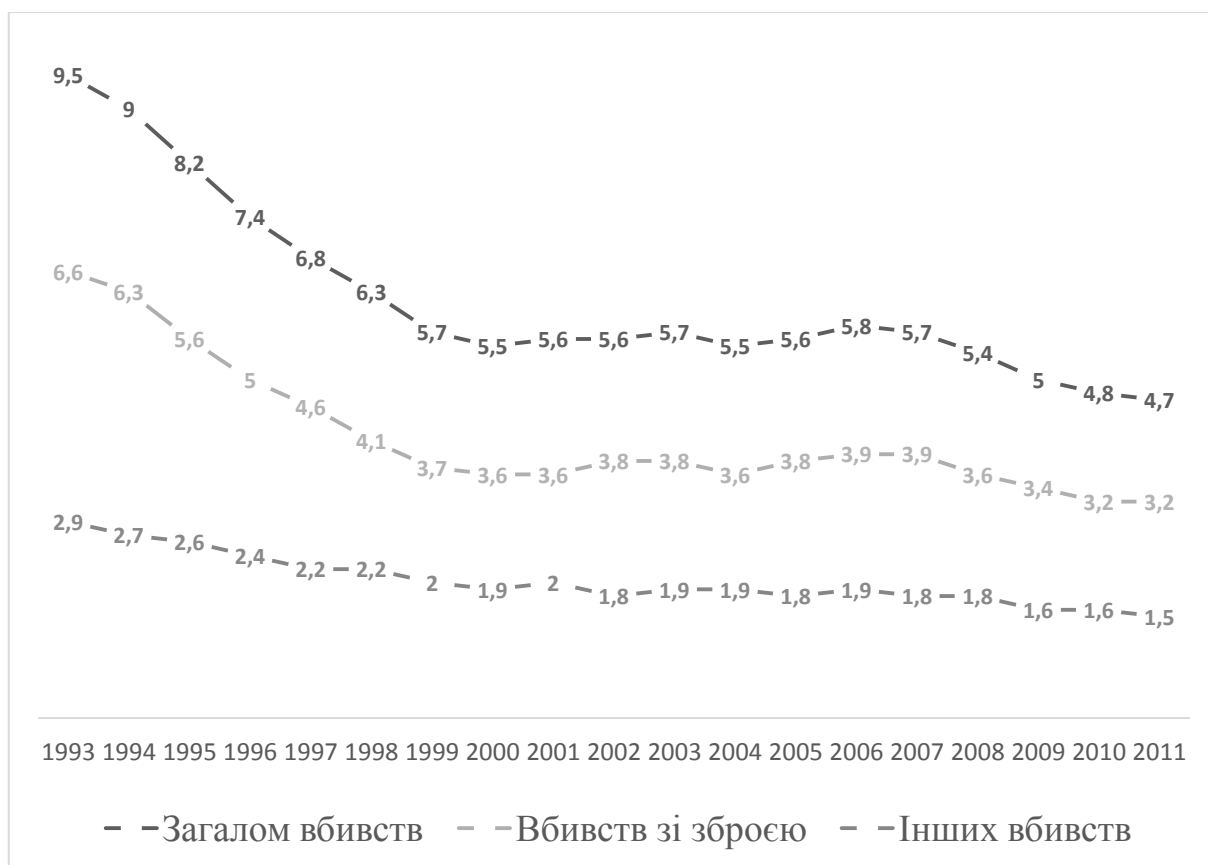
Додаток 1. Кількість вогнепальної зброї у населення і рівень вбивств, вчинених за допомогою вогнепальної зброї [3]

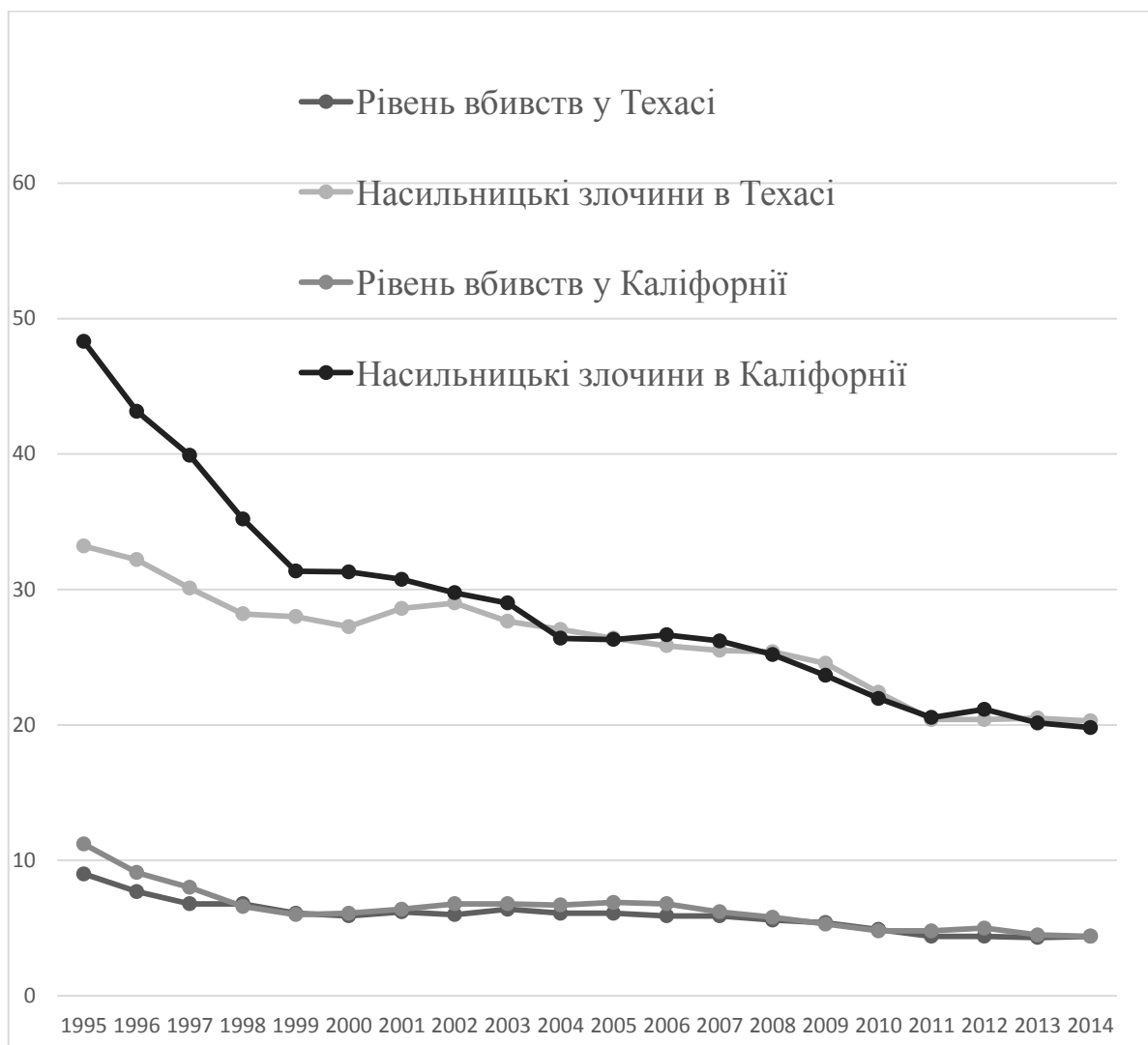
Додаток 2. Рівень вбивств у Мексиці (на 100 000 населення)[6,7]

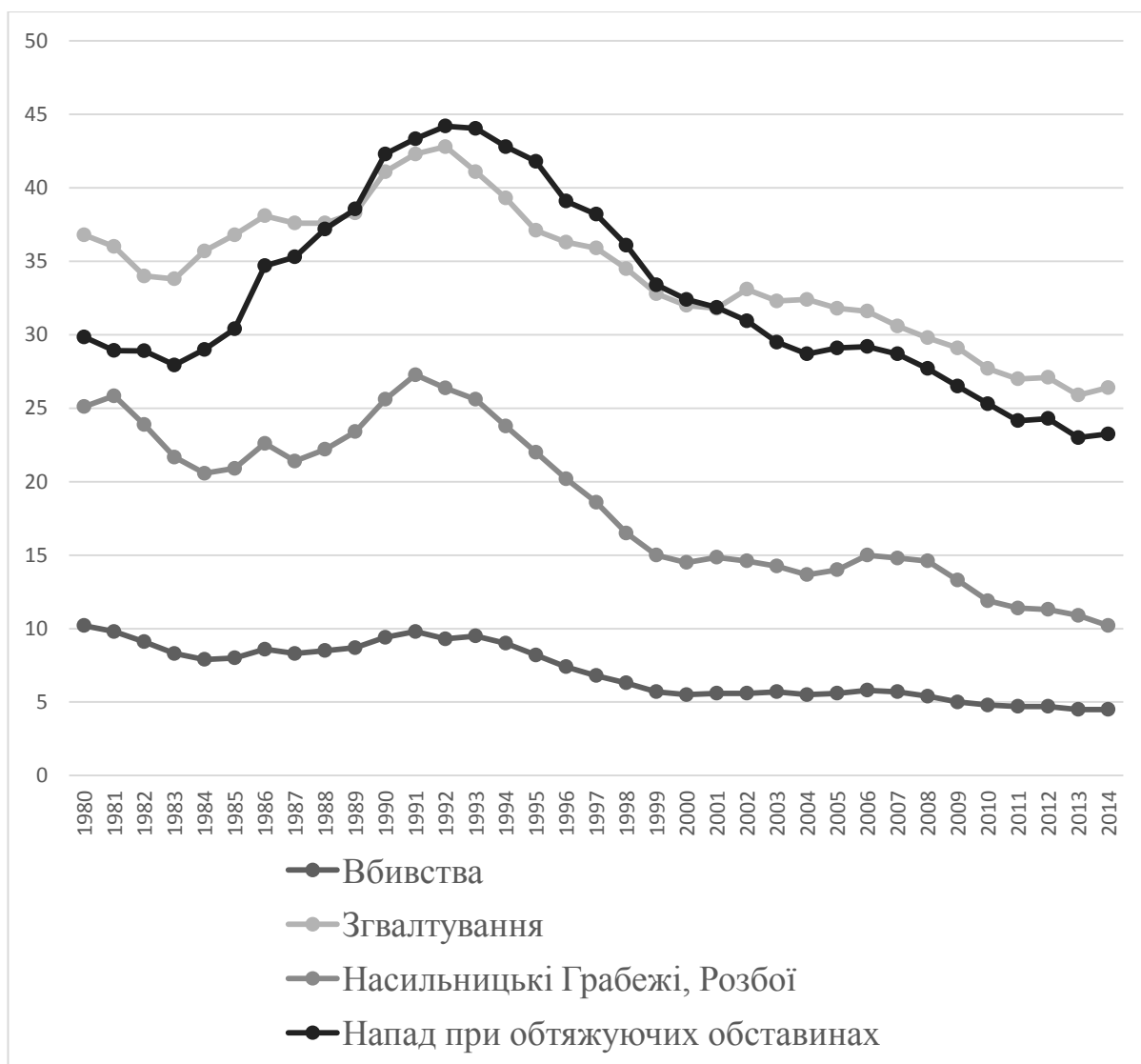
Додаток 3. Рівень вбивств у США (на 100 000 населення)[13, с. 9]

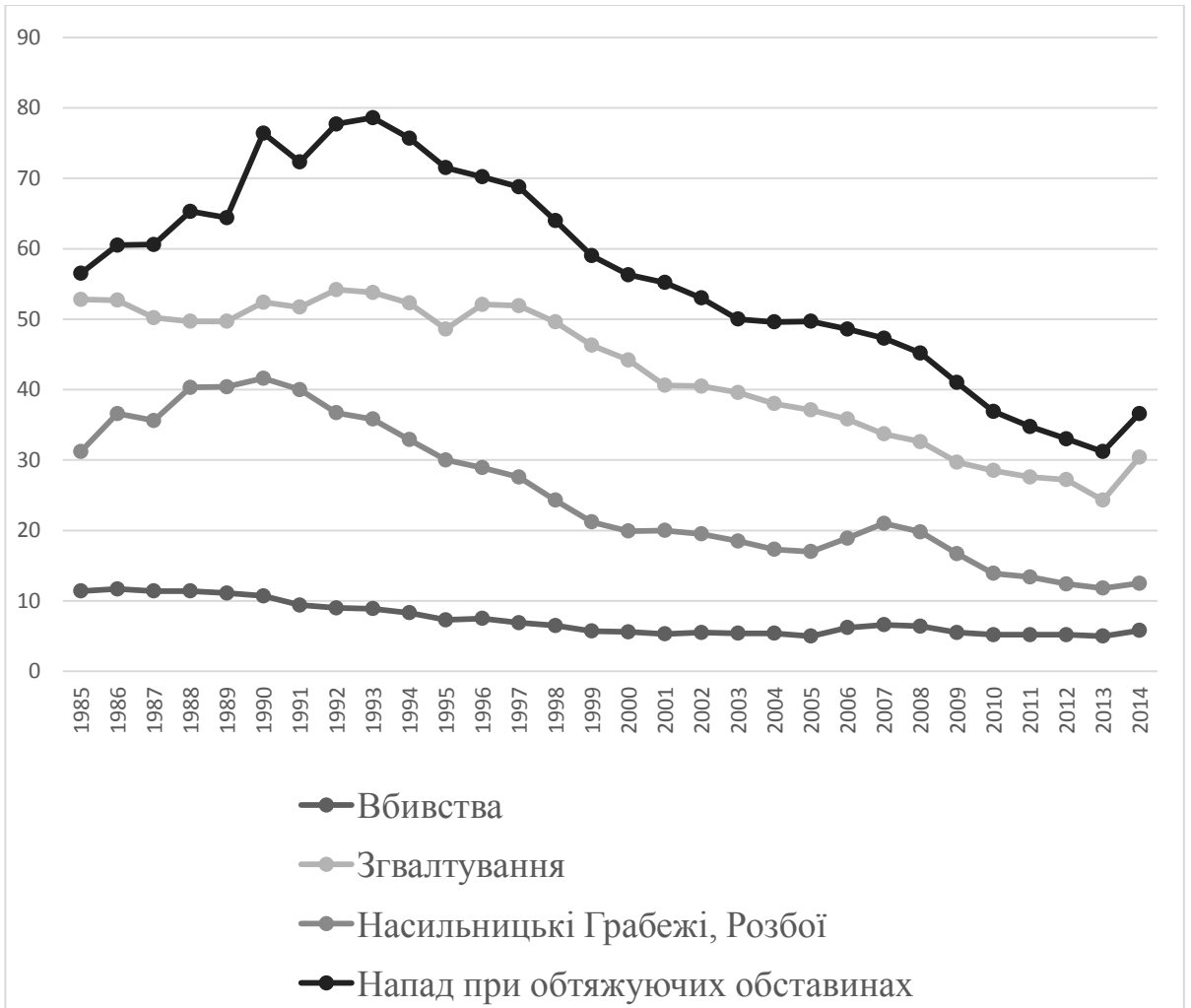
Додаток 4. Рівень вбивств, зґвалтувань на 100 000 населення, насильницьких злочинів на 5 000 населення у Техасі і Каліфорнії[14]

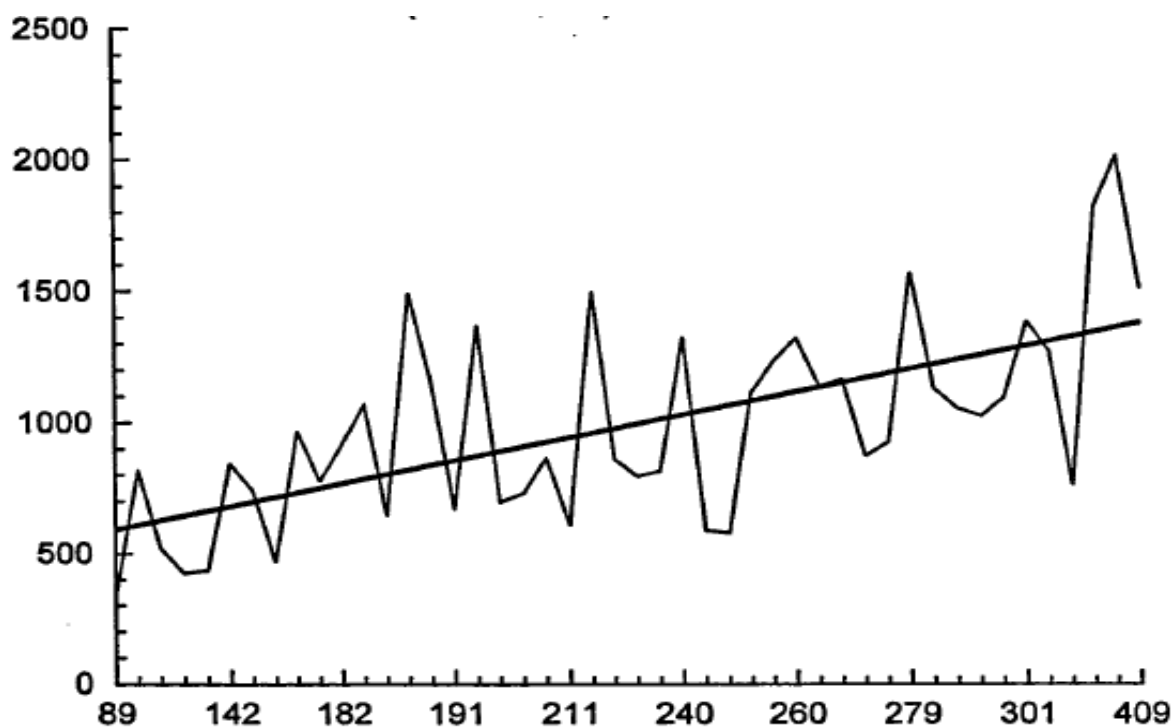
Додаток 5. Рівень вбивств, зґвалтувань на 100 000 населення, насильницьких грабежів, розбоїв і нападів на 10 000 населення у США[14]

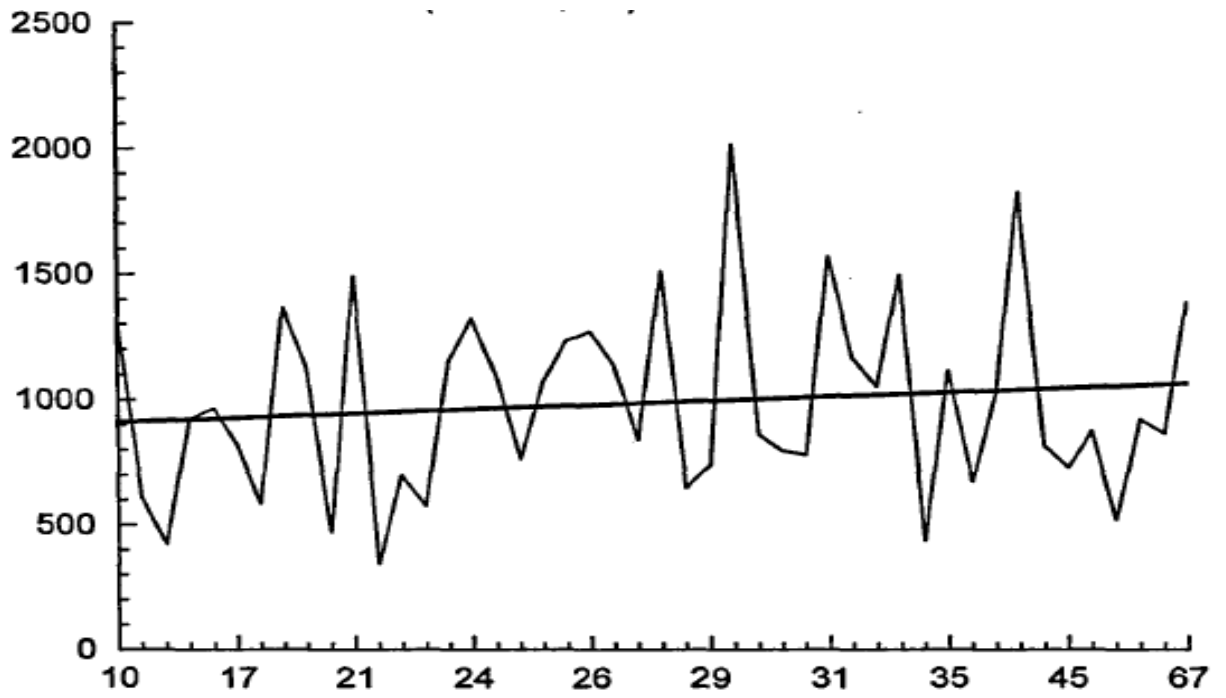
Додаток 6. Рівень вбивств, зґвалтувань на 100 000 населення, насильницьких грабежів, розбоїв і нападів на 10 000 населення у штаті Флорида[14]

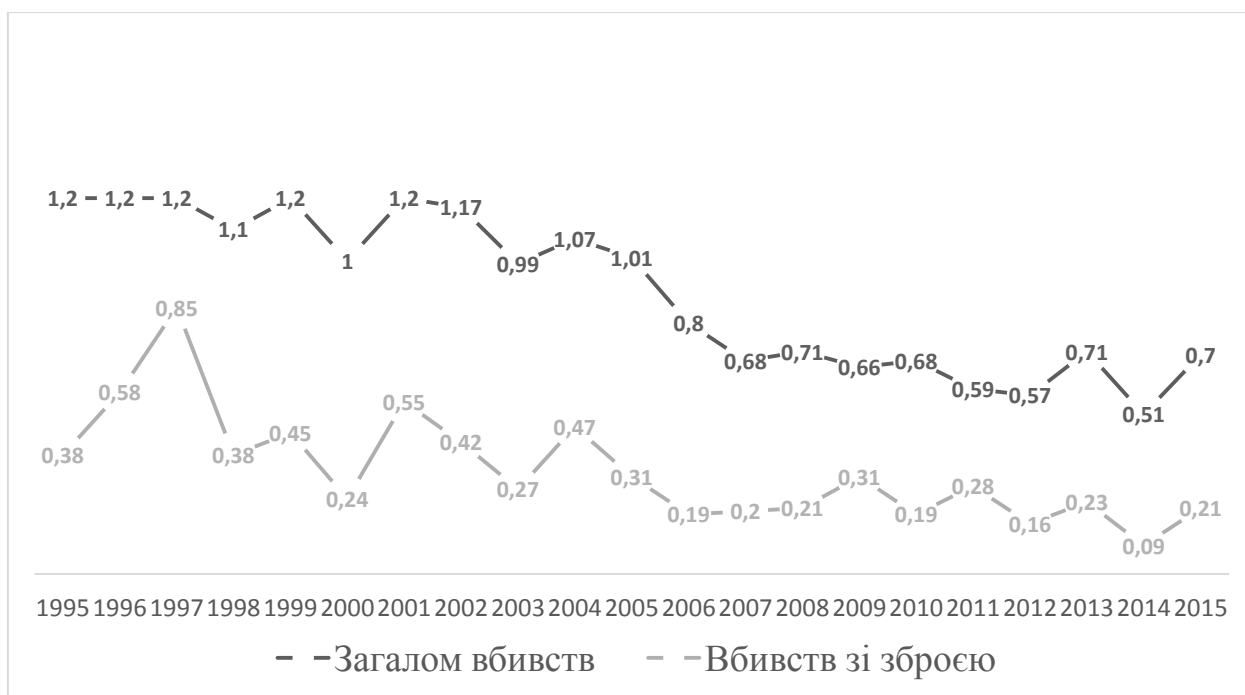
Додаток 7. Рівень викраденої зброї і насильницьких злочинів на 100 000 населення. По вертикалі –рівень насильницьких злочинів, по горизонталі – рівень викрадень вогнепальної зброї

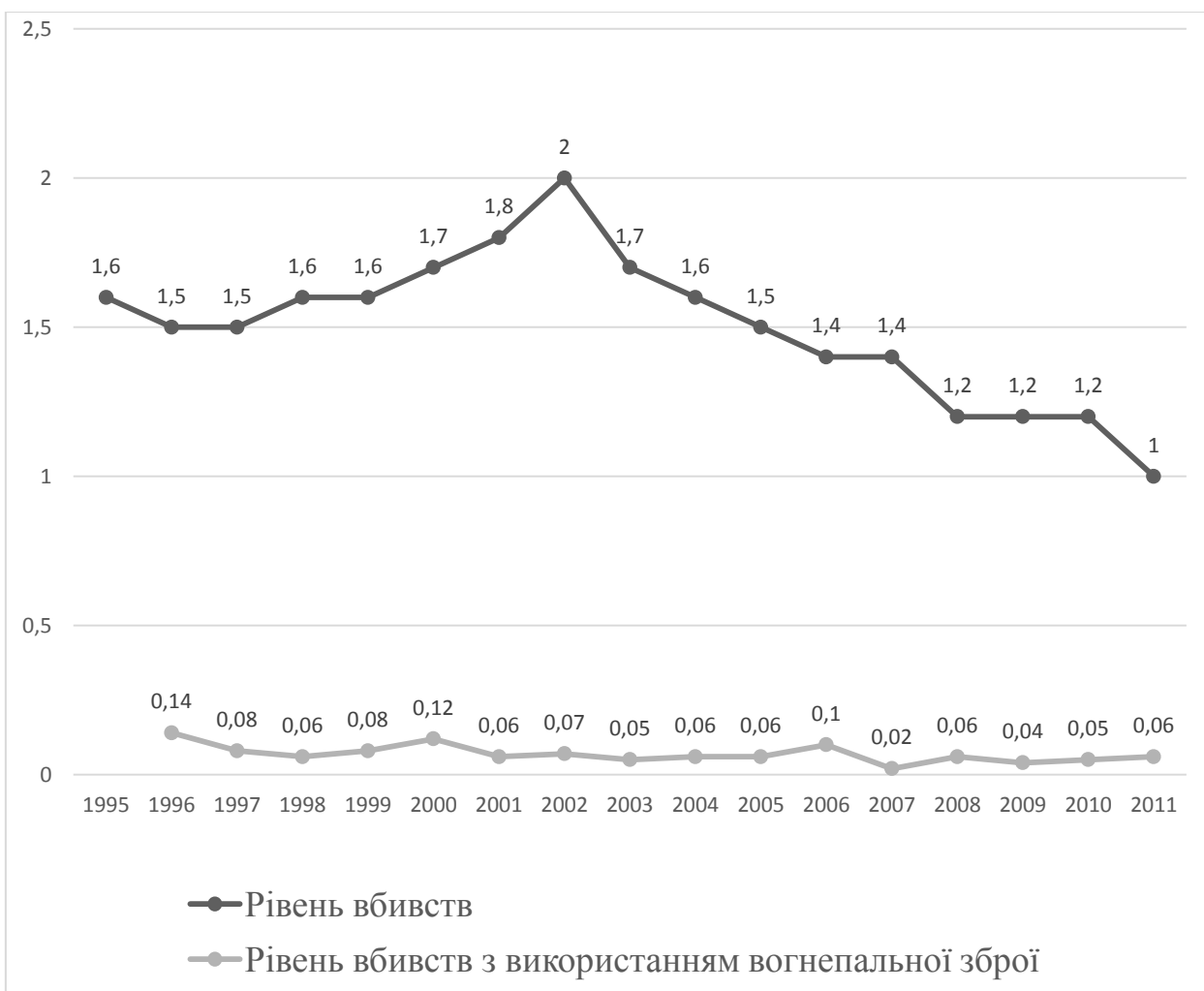
Додаток 8. Рівень дозволів на зброю і насильницьких злочинів на 100 000 населення. По вертикалі –рівень насильницьких злочинів, по горизонталі – рівень дозволів на зброю

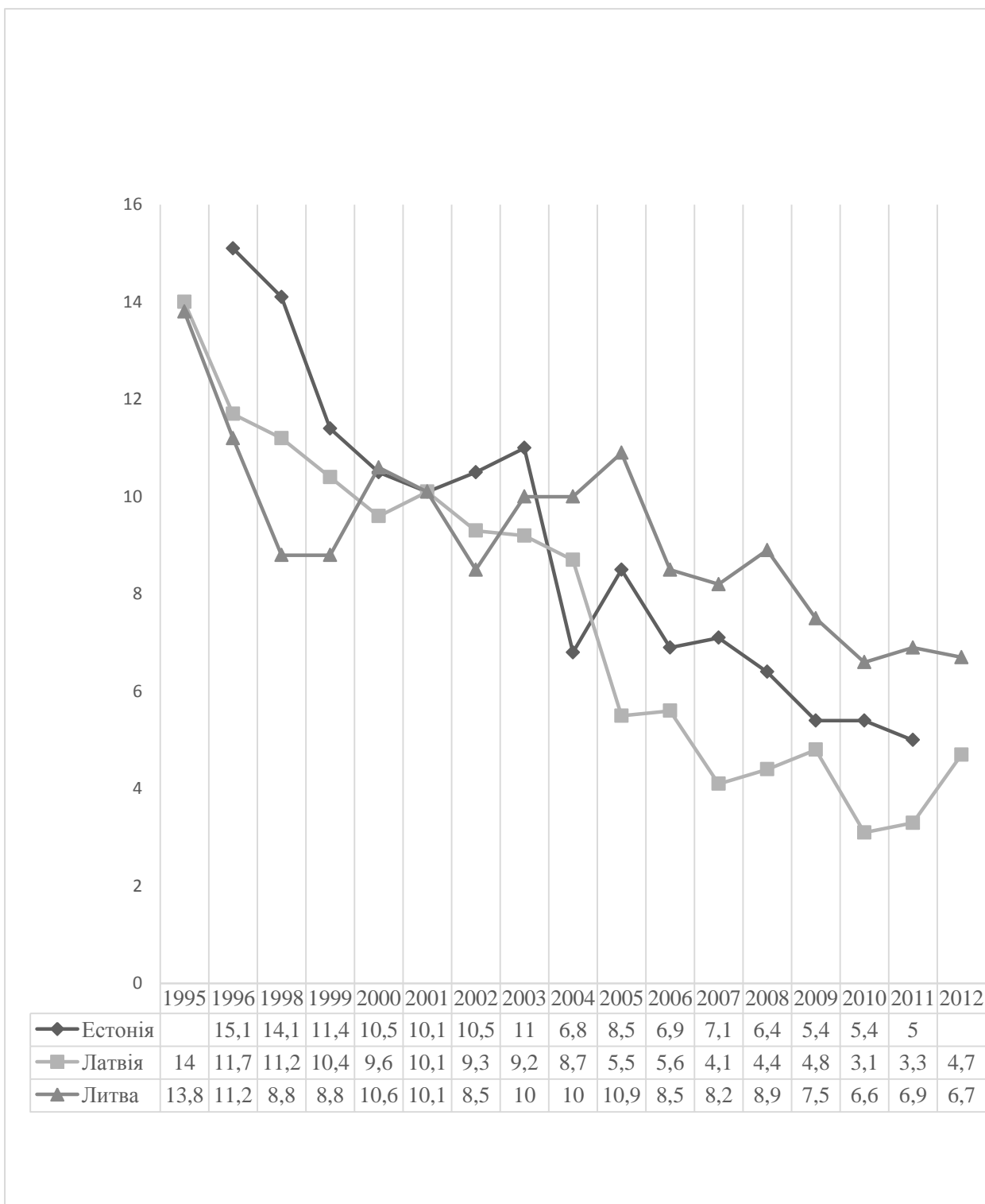
Додаток 9. Рівень вбивств у Швейцарії (на 100 000 населення)[7,8,19]

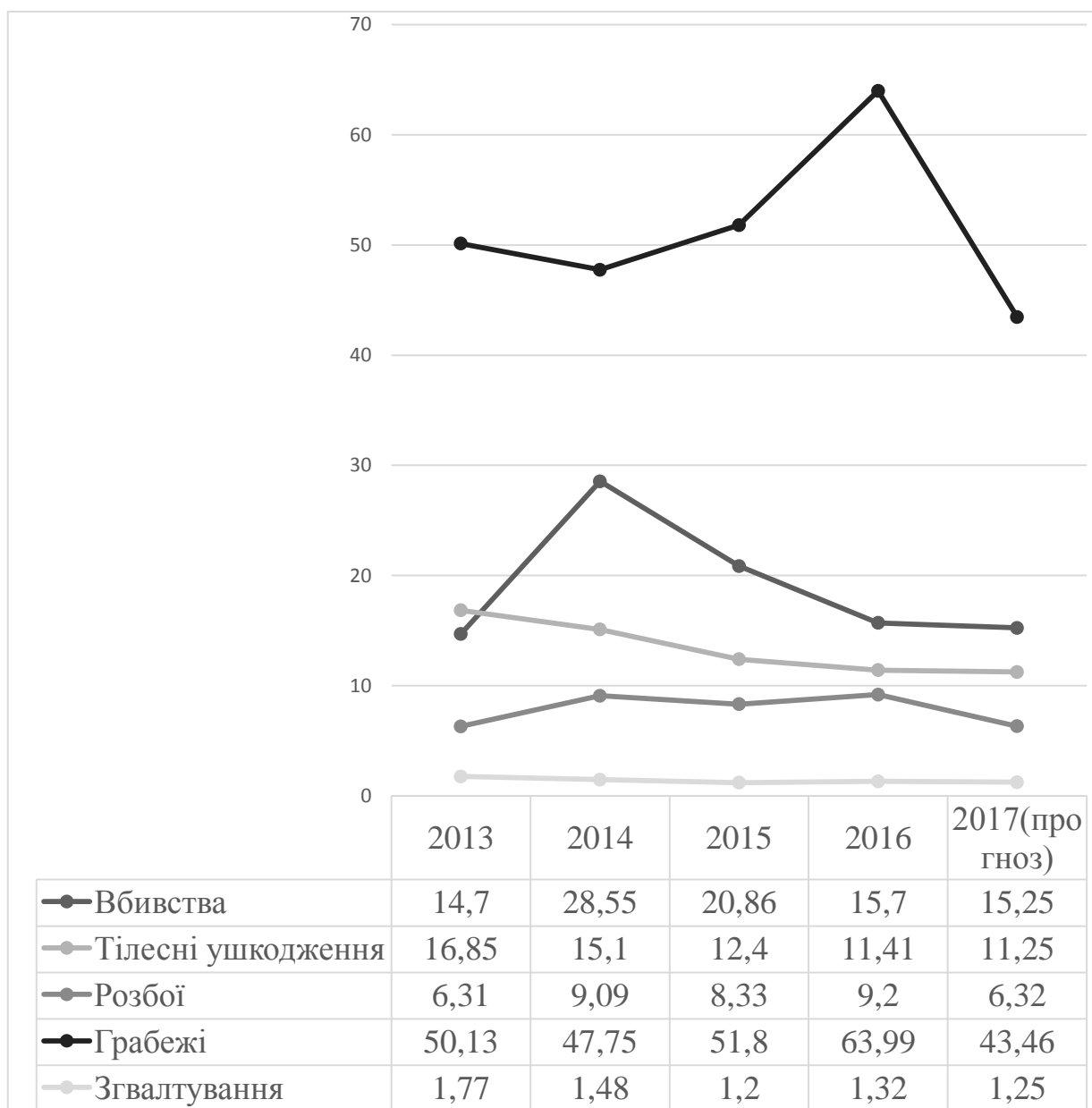
Додаток 10. Рівень вбивств у Великобританії, на 100 000 населення

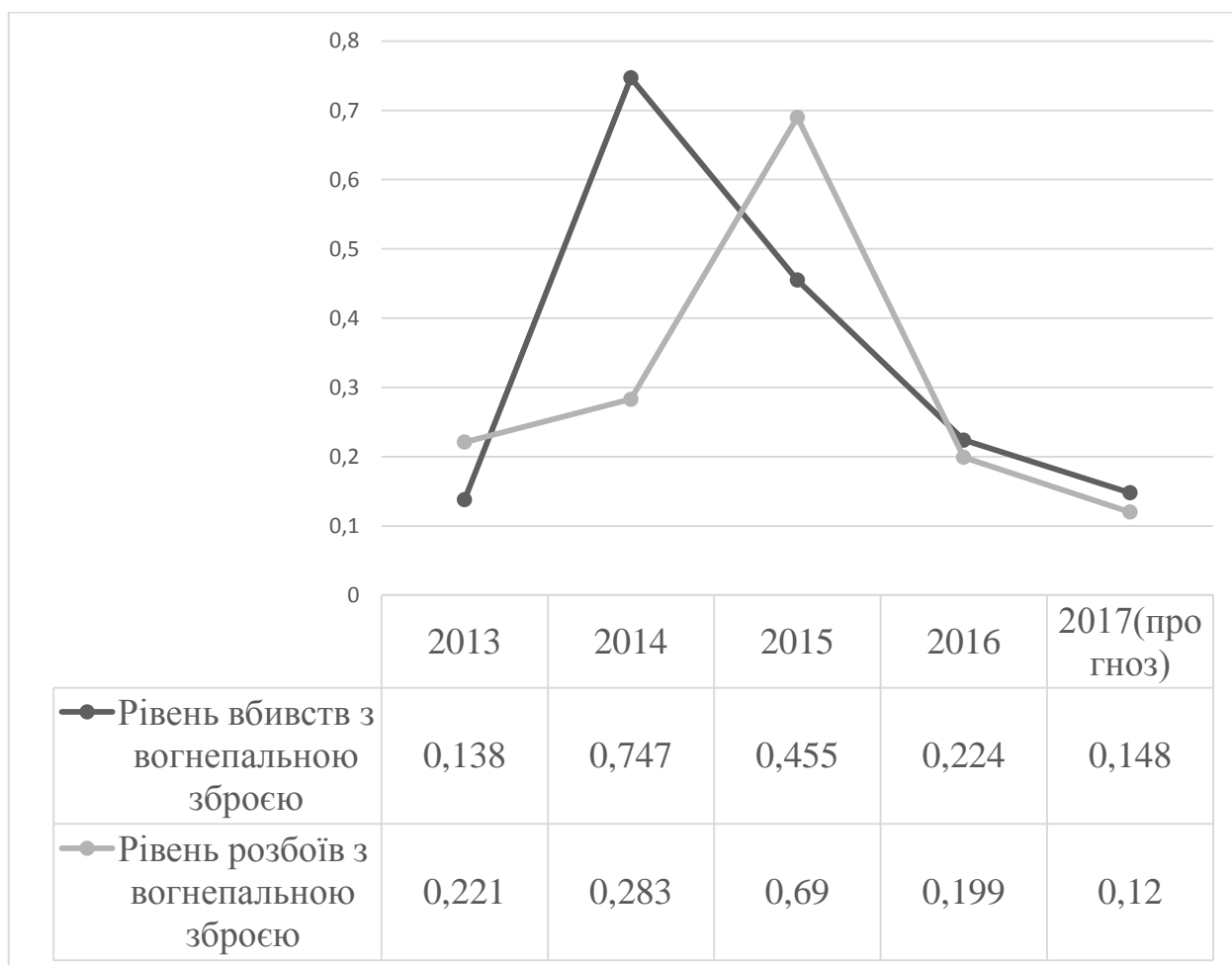
Додаток 11. Рівень вбивств у Литві, Латвії та Естонії(на 100 000 населення)[7,8,23]

Додаток 12. Рівнеь насильницьких злочинів в Україні на 100 000 населення

Додаток 13. Рівень злочинів в Україні, вчинених за допомогою вогнепальної зброї, на 100 000 населення [32, 33, 34, 35, 36, 37]

Додаток 14. Рівень злочинів проти громадської безпеки на 100 000 населення[32, 33, 34, 35, 36, 37]

